Vol 4 Issue 8 Feb 2015

ISSN No :2231-5063

International Multidisciplinary Research Journal

Golden Research Thoughts

Chief Editor
Dr.Tukaram Narayan Shinde

Publisher
Mrs.Laxmi Ashok Yakkaldevi

Associate Editor
Dr.Rajani Dalvi

Honorary
Mr.Ashok Yakkaldevi

Welcome to GRT

RNI MAHMUL/2011/38595 **ISSN No.2231-5063**

Golden Research Thoughts Journal is a multidisciplinary research journal, published monthly in English, Hindi & Marathi Language. All research papers submitted to the journal will be double - blind peer reviewed referred by members of the editorial board.Readers will include investigator in universities, research institutes government and industry with research interest in the general subjects.

International Advisory Board

Flávio de São Pedro Filho
Federal University of Rondonia, Brazil

Kamani Perera
Regional Center For Strategic Studies, Sri Lanka

Janaki Sinnasamy
Librarian, University of Malaya

Romona Mihaila
Spiru Haret University, Romania

Delia Serbescu
Spiru Haret University, Bucharest, Romania

Anurag Misra
DBS College, Kanpur

Titus PopPhD, Partium Christian University, Oradea,Romania

Mohammad Hailat
Dept. of Mathematical Sciences, University of South Carolina Aiken

Abdullah Sabbagh
Engineering Studies, Sydney

Ecaterina Patrascu
Spiru Haret University, Bucharest

Loredana Bosca
Spiru Haret University, Romania

Fabricio Moraes de Almeida
Federal University of Rondonia, Brazil

George - Calin SERITAN
Faculty of Philosophy and Socio-Political Sciences Al. I. Cuza University, Iasi

Hasan Baktir
English Language and Literature Department, Kayseri

Ghayoor Abbas Chotana
Dept of Chemistry, Lahore University of Management Sciences[PK]

Anna Maria Constantinovici
AL. I. Cuza University, Romania

Ilie Pintea,
Spiru Haret University, Romania

Xiaohua Yang
PhD, USA

.....More

Editorial Board

Pratap Vyamktrao Naikwade
ASP College Devrukh,Ratnagiri,MS India

R. R. Patil
Head Geology Department Solapur University,Solapur

Rama Bhosale
Prin. and Jt. Director Higher Education, Panvel

Salve R. N.
Department of Sociology, Shivaji University,Kolhapur

Govind P. Shinde
Bharati Vidyapeeth School of Distance Education Center, Navi Mumbai

Chakane Sanjay Dnyaneshwar
Arts, Science & Commerce College, Indapur, Pune

Awadhesh Kumar Shirotriya
Secretary,Play India Play,Meerut(U.P.)

Iresh Swami
Ex - VC. Solapur University, Solapur

N.S. Dhaygude
Ex. Prin. Dayanand College, Solapur

Narendra Kadu
Jt. Director Higher Education, Pune

K. M. Bhandarkar
Praful Patel College of Education, Gondia

Sonal Singh
Vikram University, Ujjain

G. P. Patankar
S. D. M. Degree College, Honavar, Karnataka

Maj. S. Bakhtiar Choudhary
Director,Hyderabad AP India.

S.Parvathi Devi
Ph.D.-University of Allahabad

Sonal Singh,
Vikram University, Ujjain

Rajendra Shendge
Director, B.C.U.D. Solapur University, Solapur

R. R. Yalikar
Director Managment Institute, Solapur

Umesh Rajderkar
Head Humanities & Social Science YCMOU,Nashik

S. R. Pandya
Head Education Dept. Mumbai University, Mumbai

Alka Darshan Shrivastava
Shaskiya Snatkottar Mahavidyalaya, Dhar

Rahul Shriram Sudke
Devi Ahilya Vishwavidyalaya, Indore

S.KANNAN
Annamalai University,TN

Satish Kumar Kalhotra
Maulana Azad National Urdu University

Address:-Ashok Yakkaldevi 258/34, Raviwar Peth, Solapur - 413 005 Maharashtra, India
Cell : 9595 359 435, Ph No: 02172372010 Email: ayisrj@yahoo.in Website: www.aygrt.isrj.org

Golden Research Thoughts
ISSN 2231-5063
Impact Factor : 3.4052(UIF)
Volume-4 | Issue-8 | Feb-2015
Available online at www.aygrt.isrj.org

भारतीय राज्यघटनेतील कलम 370 : एक अभ्यास

पांडुरंग भिमराव बर्वे

प्रबंधक , बहिर्जी स्मारक महाविद्यालय, वसमतनगर जि. हिंगोली.

सांराश : जम्मू-काश्मिरला स्वायत्त राज्याचा दर्जा देणारे संविधानातील कलम ३७० रद्द करण्यावरून देशात सध्या गदारोळ सुरू झाला आहे. मुळात हे कलम काय आहे ? ते कसे रद्द करता येईल ? व ते रद्द केल्यास काय होईल ? या संबंधी संपूर्ण देशभरातील जनतेत उत्सुक्ता निर्माण झाली आहे. प्रस्तुत संशोधनात या विषयाच्या अनुषंगाने अभ्यास करण्यात आला आहे.

प्रस्तावना :

कलम ३७० भारतीय राज्यघटनेतील एक विशेष तरतुद आहे ज्यामुळे जम्मू काश्मिर राज्याला भारतातील अन्य राज्यांपेक्षा विशेष अधिकार किंवा दर्जा प्राप्त झालेला आहे. भारतीय स्वातंत्र्या पासुन आजपर्यंत हे कलम भारतीय राजकारणात वादग्रस्त राहिलेले आहे. भारतीय जनता पार्टी किंवा काही राष्ट्रवादी पक्ष या कलमामुळे जम्मु काश्मिरमधील वेगळेपणाला जबाबदार मानतात व ते रद्द करण्याची मागणी करतात. भारतीय राज्यघटनेत अस्थायी, संक्रमणकालीन आणि विशेष उपकलम संबंधी भाग २१ मधील परीच्छेद ३७० जवाहरलाल नेहरू यांच्या विशेष हस्तक्षेपाने तयार करण्यात आलेले होते. स्वतंत्र भारतासाठी काश्मिरचा मुदा आजपर्यंत समस्या बनलेला आहे.

अभ्यास विषयाचे स्वरूप :

भारतीय राज्यघटनेतील कलम ३७० चा अभ्यास करण्यात आला असुन, सदरील कलम रद्द करण्यासाठी आवश्क तरतुदी व कलम रद्द केल्यास काय होईल याचा अभ्यास करण्यात आला आहे.

अभ्यास विषयाचे महत्व :

कलम ३७० बदल भारतातील नागरिकांमध्ये जागृती निर्माण करता येईल कारण कलम ३७० च्या मुद्यावर भ्रम पसरत असुन यामुळे भरतातील जनतेत व जम्मू-काश्मिर राज्यातील जनतेत संभ्रम निर्माण होत असुन तो वेळीच दुर करणे आवश्यक आहे.

अध्ययन पध्दती :

प्रस्तुत संशोधनासाठी विश्लेषणात्मक व वर्णनात्मक पध्दतीचा अवलंब करण्यात येवून संशोधन कार्य करण्यात आले आहे.

अध्ययन व्याप्ती :

सन १९४७ चे जम्मू-काश्मिरचे विलीनीकरण व भारतीय राज्यघटनेतील कलम ३७० याचे अध्ययन करण्यात आलेले आहे.

तथ्य संकलन :

भारतीय राज्यघटना, वर्तमानपत्रातील मान्यवरांचे लेख, वृत्तपत्रातील बातम्या, संकेतस्थळ इत्यादी व्दित्तीयक स्त्रोतांच्या माध्यमातून तथ्ये संकलीत करण्यात आलेली आहेत.

कलम 370 मधील तरतुदी :

या कलमानुसार जम्मू-काश्मिरला विशेष राज्याचा दर्जा देतांना काही तात्पुरत्या स्वरूपाच्या तरतुदी करण्यात आल्या. त्या पुढीलप्रमाणे

१) भारतीय संविधानाअंतर्गत जम्मू-काश्मिरचं स्वतंत्र संविधान आहे. केंद्र सरकार आणि काश्मिरचे राजे हरिसिंह यांच्यामध्ये २६ ऑक्टोबर १९४७ रोजी विलीनीकरणाचा करार झाला.
२) या कलमानुसार जम्मू-काश्मिरला स्वायत्त राज्याचा दर्जा आणि विशेष अधिकार मिळाले आहेत. या कलमा अंतर्गत परराष्ट्र, अर्थ, संरक्षण आणि दुरसंचार वगळता इतर विभागांमध्ये केंद्राचा कायदा लागू करण्यासाठी राज्य सरकारची संमती आवश्यक असते.
३) या कलमानुसार भारताचा नागरिक काश्मिरमध्ये स्थायिक होऊ शकत नाही. तसेच दुसऱ्या राज्यातील नागरिक इथे संपत्ती खरेदी करू शकत नाही. एवढेच नाही तर जम्मू-काश्मिर महिलेने इतर राज्यातील मुलाशी लग्न केलं असेल, तर त्यालाही इथे जमीन खरेदी करता येणार नाही.
४) स्वातंत्र्यानंतर हे कलम जम्मू-काश्मिरमध्ये लागू करण्यात आले आहे.
५) या विशेष अधिकारामुळे राष्ट्रपतींना राज्याची घटना बरखास्त करण्याचा देखील अधिकार नाही.
६) याशिवाय ज्यामध्ये देशात आर्थिक आणिबाणी लावण्याची तरतुद आहे ते भारतीय घटनेचे कलम ३६० देखील जम्मू-काश्मिरवर लागू होत नाही. भारतातील सर्व राज्यांमध्ये लागू होणारे कायदे सुध्दा या राज्यात लागू होऊ शकत नाहीत.

कलम 370 रद्द करण्याससाठी आवश्यक बाबी

१) राज्याच्या विधानसेभेने मान्यता दिल्याशिवाय केंद्रातील सरकारला हे कलम रद्द करता येणार नाही. विधानसेभेने जम्मू-काश्मिरला भारतातील विलीनीकरणाला मान्यता दिली आहे. हा प्रश्न उपस्थित करायचा असल्यास त्यासाठी विधानसेभेत चर्चा होऊ शकते.
२) ३७० कलमातच राष्ट्रपती जाहीर प्रसिध्दीकरणाव्दारे ते रद्द करू शकतात असं म्हटलं आहे, मात्र जम्मू-काश्मिर राज्याच्या घटना समितीची मान्यता, ही आवश्यक अट आहे.
३) हे कलम तात्पुरती सोय हाती. त्यामुळे हे कलम रद्द करण्यासाठी केवळ साधी अधिसूचनाही पुरेशी आहे.

कलम 370 हटवलं तर काय होईल ?

१) जम्मू-काश्मिरचा स्वायत्त राज्याचा दर्जा राहणार नाही.
२) एखादा नवा कायदा लागू करायला राज्य सरकारच्या परवानगीची आवश्यकता नसेल.
३) त्यामुळे राज्याच्या कायद्यात केंद्र सरकार हस्तेक्षप करू शकेल.
४) ३७० कलम हटवल्याने संपत्ती खरेदीचा आणि गुंतवणुकीचा मार्ग मोकळा होईल.

निष्कर्ष :

भारतीय राज्यघटनेतील कलम ३७० चा आढावा घेतांना पुढीलप्रमाणे काही निष्कर्ष समोर येतात.

१) कलम ३७० वर चर्चा होऊ शकत नाही आणि करायचीच असेल तर या राज्याच्या लोकांना काय वाटते हे विचारात घ्यावे लागेल.
२) ३७० कलम हे जम्मू व काश्मिरला भारताशी जोडणारे कलम आहे.
३) कलम रद्द करण्याचा प्रयत्न झाल्यास काश्मिरची पुन्हा फाळणी होण्याचा धोका संभवतो.
४) कलम ३७० मुळे काश्मिरचे मोठे नुकसान होत आहे. केवळ राजकीय कारणांमुळे हे कलम रद्द करण्यास विरोध होत आहे.

शिफारशी :

१) कलम ३७० मधील तरतुदीपासून देशाला झालेल्या फायदा-तोटयाचे अवलोकन करून या तरतुदींबाबत निर्णय घेणे गरजेचे आहे.
२)३७० सारख्या संवेदनशील प्रश्नावर संसदेत चर्चा करून कायम तोडगा काढण्याचा प्रयत्न झाला पाहिजे.
३)भारतव्यात काश्मिर भारताचा भाग असतांनाही त्याला दिलेला विशेष राज्याचा दर्जा यामुळेच हा भाग पाकमध्ये विलीन करता येईल या आशेने पाक दहशतवादी कारवाई करीत असते. पाक व भारताच्या दृष्टीने काश्मिर प्रश्नांची गुंतागुंत थांबवायची असेल, तर भारताचा काश्मिर क्षेत्रीय आणि घटनात्मक अधिकार असल्यामुळे कलम ३७० रद्द करून तेथे निर्णायक धोरण राबविणे गरजेचे आहे. असे केले तरच पाक पुरस्कृत दहशतवाद आणि स्वतंत्र काश्मिरच्या मागणीला लगाम लावणे भारत सरकारला शक्य होईल.
४) जम्मू-काश्मिर राज्याच्या विधानसभेत चर्चा होऊन त्यांनी कलम ३७० रद्द करण्याची शिफारस केंद्र सरकारकडे करावी व त्यानंतर संसदेने त्याला मान्यता द्यावी.

समारोप :

नरेंद्र मोदी यांच्या शपथविधी झाल्याच्या दुसऱ्याच दिवशी जम्मू-काश्मिरला विशेष स्वायत्तता देणाऱ्या कलम ३७० वरील खुल्या चर्चेची प्रक्रिया सुरू असल्याचे वक्त्वय जितेंद्र सिंह यांनी केले होते. त्यानंतर जम्मु-काश्मिरचे मुख्यमंत्री उमर अब्दुला यांनी यावर तीव्र प्रतिक्रिया व्यक्त केली. ते म्हणाले, कलम ३७० कायम राहील किंवा जम्मू-काश्मिर भारताचा भाग राहणार नाही. तर पिपल्स डेमॉक्रॅटीक पार्टीच्या प्रमुख खा. मेहबुबा मुफती यांनी, काश्मिरला विशेष राज्याचा दर्जा देणारे कलम ३७० रद्द करण्याची भाषा तर सोडाच उलटपक्षी ते भक्कम करण्याची गरज आहे. कारण हे कलम रद्द करण्याचा प्रयत्न जरी झाला तरी काश्मिरची पुन्हा फाळणी झाल्याशिवाय राहणार नाही, असे त्या म्हणाल्या. यामुळे देशातील जनतेत संभ्रम निर्माण होत असुन तो वेळीच दुर करणे देशहिताचे ठरेल.

संदर्भ सुची :

१.भारतीय राज्यघटना, शिल्पकार डॉ. बी. आर. आंबेडकर, अनुवाद तुलसी पगारे, सुगत प्रकाशन, नागपूर सन २००७
२.दै. सकाळ, दि. २९ मे २०१४
३.दै. लोकमत, दि. २९ मे २०१४
४.दै. देशोन्नती दि. २९ मे २०१४
५.दै. देशोन्नती दि. १ जून २०१४, राजकारण, प्रा. डॉ. विनोद गायकवाड यांचा लेख
६. http://hi.wikipedia.org

tEe dk”ej

jkt gfjflg

पांडुरंग भिमराव बर्वे
प्रबंधक , बहिर्जी स्मारक महाविद्यालय, वसमतनगर जि. हिंगोली.

Publish Research Article
International Level Multidisciplinary Research Journal
For All Subjects

Dear Sir/Mam,

We invite unpublished Research Paper,Summary of Research Project,Theses,Books and Book Review for publication,you will be pleased to know that our journals are

Associated and Indexed,India

- International Scientific Journal Consortium
- OPEN J-GATE

Associated and Indexed,USA

- EBSCO
- Index Copernicus
- Publication Index
- Academic Journal Database
- Contemporary Research Index
- Academic Paper Databse
- Digital Journals Database
- Current Index to Scholarly Journals
- Elite Scientific Journal Archive
- Directory Of Academic Resources
- Scholar Journal Index
- Recent Science Index
- Scientific Resources Database
- Directory Of Research Journal Indexing

Golden Research Thoughts
258/34 Raviwar Peth Solapur-413005,Maharashtra
Contact-9595359435
E-Mail-ayisrj@yahoo.in/ayisrj2011@gmail.com
Website : www.aygrt.isrj.org